

Glas i frihet

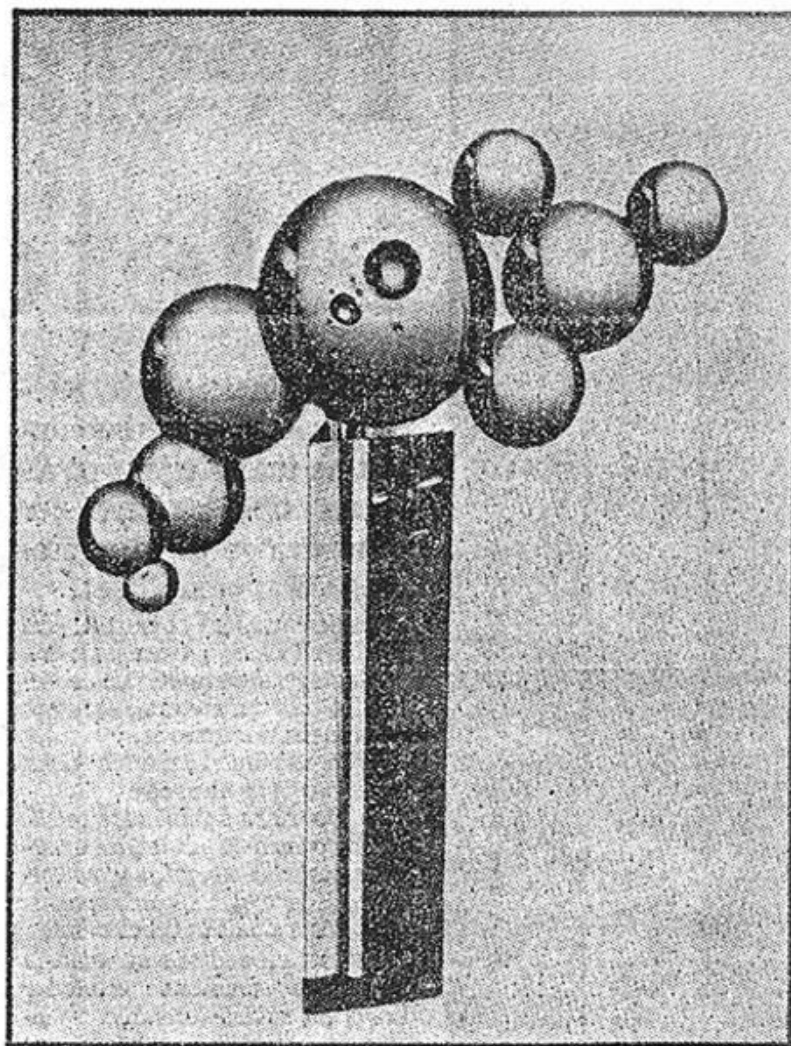
GLAS ÄR FLYTANDE och fast, det kan böjas och brista; det kan blåsas och gjutas, blåstras och slipas, poleras, etsas och graveras. Genomskinligt och ljusbrytande som luft och vatten formas det i eld. Av mänskliga uppfinningar står det närmast de fyra elementen.

Med diktarens förmåga att visa det underbara i det självklara skriver Artur Lundkvist om fönstret "geometriskt skuret i vatten och luft... en gräns om vintern mellan människans klimat och naturens". Hos Harry Martinson är rymdskeppet Aniara "en liten blåsa i Guds andes glas" och luftblåsans vandring i glaset blir en metafor för kosmisk tid. De flesta av oss uppfattar nog också glaset som materia med poetiska övertoner, även om vi oreflekterat betjänar oss av bruksglas av skiftande kvalitet.

GLASUTSTÄLLNINGAR brukar ägnas estetiska nyttoföremål, och besökaren frestas att vända på varan för att se på prislappen. De stora bruken tvingas alltmer till en inriktning på det ekonomiskt möjliga, dvs. det användbara som kan tillverkas i stora serier. Desto roligare är det därför att Lunds Konsthall visar *Glas i Frihet*, en utställning som tagit form under arbetsnamnet *Obrukbart glas*.

DE 44 UTSTÄLLARNA förernas av sitt medlemskap i Glasvärnarna men har skilda verksamhetsfält som fria konstnärer med egen hytta eller knutna till glasbruken, som lärare eller designers. Lunds Konsthall följer en linje från *Fri Textil* 1973 och *Fri Keramik* 1977, som även de utgjorde intressanta initiativ. I USA gjordes dock tidigare än hos oss djärva utbrytningar från konsthantverkets traditioner, på glasets område t.ex. av Harvey K. Littleton och Marvin Lipofsky.

"GLAS I FRIHET" startar i 60-talet med Gunnar Nyhlunds

Kjell Engman: "Trär bubblor på en träd". 1983.

asymmetriska vaser från Strömbergshyttan. Då kom förnyelsen bara genom lätta förändringar i glasblåsarens nedärvda teknik, men på ett djupare plan gällde det att avstå från den perfekta formen. Som en förlängning av dessa experiment kan man se de handblåsta formerna från Studio Glashyttan i Åhus, där Hanne Dreutler och Arthur Zirnsack tjugo år senare förmedlar rytmen i hantverket med improvisationens friskhet. Göran Wärff spelar suveränt på glasets möjligheter genom

en serie figurer med inbördes relationer. Kyssen som illustrerar att "glas är möte" ser jag som ett verk i postmodernistisk anda: skenbart naivt, direkt och humoristiskt. Lars Hellstens tunga snäckor, vilande på en bädd av sand, utstrålar både skönhet och förbryllande motsägelse genom att snäckformen, själva symbolen för slutenhet, öppnats för ljuset. Till dem som arbetar plastiskt hör även Berit Johansson som bryter klotformen med djupa skårar, insläpp för mörka skuggor.

LEKFULLHETEN, lusten att fabulera finns som alltid hos Ulrika Hydman-Vallien som ger sina fantasidjur ett drag av trotsig egensinnighet. Jan-Eric Ritzmans burkar med djurlock ger det funktionella en tillsats av älskvärd vansinne — eller kanske tvärtom. Kjell Engmans arbeten är utsökt vackra; det finns ett drag av kyla i det virtuosa.

FRIHET HAR för många inneburit en stark stilmedvetenhet. Ofta påminns man om att helt nya kriterier gäller som närmar glaskonsten till bildkonsten. Hans Frode använder sig av neonljus i flera verk t.ex. "Flicka i N.Y.C.", en rauschenbergsk storstadsbild, från och poetisk på en gång. Sedan Chryssa flyttade neonet från reklamens värld till den fria konstens har jag inte sett det så skickligt utnyttjat som hos Frode. Den geometriska abstraktionen klingar ännu i Jan Johanssons fristående verk och i de etsade figurerna på Rolf Sinnemarks skåtar och reliefer.

PÅ KONSTRUKTIV GRUND vilar också Paula Bartons två stora golvinstallationer, som för mig bildar det friaste inslaget i denna manifestation av glasets frihet. Här finns den spontana gesten och den klara gestaltningen, den därva satsningen och det poetiska skimret. I nedmonterad skulptur består hennes verk av ljusa gröna glasbitar, alla olika och formade i vågrörelser. Utlagda på golvet bildar de en helhet där rörelsen befriats som vindens krusning av en våtmyrta eller förvandlas de till mönster som seglar över vita björkstammar.

MÅNGSKIFTANDE och uttrycksfullt ter sig det fria svenska glaset i denna den största presentationen hittills. Det är också glädjande att när utställningen stänger i Lund den 24 juli finns det planer på att återöppna den på Röhsska Konstslöjdmuseet i Göteborg i oktober.

Catharina Bauer